

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

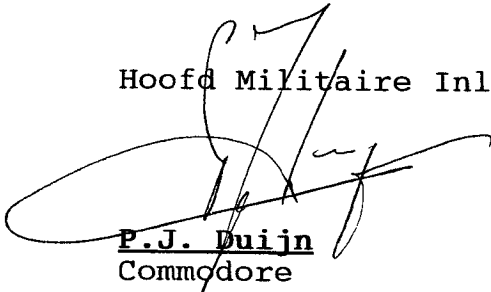
Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/1884	03 juni 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 38/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

P.J. Duijn
Commodore

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/1884 d.d.
03 juni 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. AMAD

Intern:

HMID

HSV

HMA

HPEA

MA-D

Archief

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

38/93

(Afgesloten 031600 JUN 1993)

Bosnië-Herzegovina

De strijd tussen Kroaten en Moslims, die recentelijk met name rond Mostar woede, lijkt zich te hebben uitgebreid naar andere delen van Bosnië-Herzegovina. Zo werden onderlinge gevechten gemeld uit de omgeving van Kiseljak en Vitez (centraal-Bosnië). De bevelhebber van de HVO (de Bosnisch-Kroatische "strijdkrachten") bij Sarajevo zou in een recent interview hebben verklaard dat zijn eenheden een deel van hun artillerie, die was gericht op de Servische stellingen rond de stad, hadden verplaatst uit vrees voor aanvallen van Moslim-zijde. Deze melding onderstreept dat de wrijvingen tussen Kroaten en Moslims de onderlinge samenwerking tegen de Serviërs ernstig ondermijnen.

Gisteren is een Amerikaans vliegtuig dat hulpgoederen had aangeleverd, op het vliegveld van Sarajevo beschoten. Hoewel er geen slachtoffers vielen, heeft de VN besloten de luchtbrug op Sarajevo enige tijd op te schorten. Niet duidelijk is wie voor de beschieting verantwoordelijk was. Het optreden van de Serviërs rond de door de VN uitgeroepen "beveiligde steden" (waarvan ook Sarajevo er een is) geeft aan dat zij zich weinig gelegen laten liggen aan dit VN-besluit. Het is derhalve alleszins denkbaar dat de betreffende beschieting is uitgevoerd door Serviërs. Anderzijds is het ook niet uitgesloten dat Moslims met zo'n beschieting proberen de toelevering van hulpgoederen te onderbreken in de hoop dat de daaruit resulterende ontberingen van de burgerbevolking de internationale publieke opinie dermate beïnvloeden dat westerse regeringen zich alsnog gedwongen zien militair te interveniëren om de Servische agressie in Bosnië-Herzegovina een halt toe te roepen.

Overigens heeft een woordvoerder van UNHCR, de VN-organisatie die de hulpverlening aan vluchtelingen coördineert, de Veiligheidsraad sterk bekritiseerd in verband met bovenvermelde beslissing om een aantal Moslim-steden (naast Sarajevo betreft het Gorazde, Bihac, Zepa, Tuzla en Srebrenica) tot "beveiligd gebied" te verklaren. Volgens de betreffende verklaring wordt de (Moslim-)burgerbevolking een gevoel van veiligheid gegeven, terwijl de VN-eenheden met hun huidige sterkte in feite niet in staat zijn deze veiligheid te garanderen. Ook wees hij erop dat de VN voor transport naar en van de betreffende steden afhankelijk zijn van toestemming van de partij die deze steden belegert (de Serviërs). De uitlatingen van UNHCR kunnen niet los worden gezien van de discussie die momenteel wordt gevoerd in de Veiligheidsraad over de wijze waarop de betreffende resolutie moet worden uitgevoerd. Overigens keerde UNHCR zich ook tegen eventuele beëindiging van de VN-betrokkenheid bij de crisis in Bosnië-Herzegovina, omdat in dit geval het voortbestaan van dat land onzeker zou zijn.

De Bosnische regering heeft gesteld over bewijzen te beschikken dat Russische en Roemeense huurlingen, alsmede leden van de "Joegoslavische" strijdkrachten de afgelopen dagen betrokken zijn geweest bij Servische aanvallen rond Gorazde. Deze melding moet vooral worden gezien tegen de achtergrond van pogingen van de Moslims om aan te tonen dat de steun van "Joegoslavië" aan de Bosnische Serviërs, in tegenstelling tot wat officieel wordt gesteld, niet is stopgezet. Ook wil de Bosnische propaganda hiermee eerdere beschuldigingen onderbouwen dat Rus-

[REDACTED]

land zich in de oorlog in Bosnië-Herzegovina pro-Servisch opstelt. Overigens waren er in het verleden inderdaad aanwijzingen dat er huurlingen uit de genoemde landen betrokken zijn bij de strijd in Bosnië-Herzegovina. Het is echter zeer onwaarschijnlijk dat de betreffende regeringen daarbij een actieve rol spelen.

Kroatië

De Kroatische president Tudjman heeft vorige week vijf nieuwe ministers benoemd, waarvan er enkelen oorspronkelijk afkomstig zijn uit de "Kroatische" gebieden in Bosnië-Herzegovina en gelden als voorstander van annexatie van die gebieden bij Kroatië. Hoewel deze mutaties vermoedelijk onderdeel uitmaken van het streven de Kroatische economie te saneren, passen zij zeker ook in het proces van toenadering tussen Kroatië en de Kroatische republiek "Herceg-Bosna" (in Bosnië-Herzegovina). Overigens is een formele annexatie van "Herceg-Bosna" door Kroatië vooralsnog uitgesloten door de internationale erkenning van Bosnië-Herzegovina als soevereine staat. Tevens kan Kroatië het zich niet veroorloven stappen te ondernemen waardoor de economische en politieke steun van het buitenland in gevaar kan komen. In de praktijk bestaan er echter nu al nauwe banden tussen Kroatië en "Herceg-Bosna"; zo geldt de Kroatische munteenheid daar als enig wettig betaalmiddel en wordt eenzelfde staatsvlag gehanteerd. Bovendien blijven, zoals reeds eerder gemeld, de Bosnische Kroaten de invloed van de Bosnische regering in Herzegovina terugdringen.

Overigens heeft de leider van de grootste oppositiepartij in het Kroatische parlement, de HSLs, ervoor gepleit dat Tudjman zich ondubbelzinnig distantieert van een eventueel streven naar aansluiting van "Herceg-Bosna" bij Kroatië. Weliswaar zegt de Kroatische regering formeel nog steeds de territoriale integriteit van Bosnië-Herzegovina te willen handhaven, maar anderzijds acht zij zich mede verantwoordelijk voor een adequate behartiging van de belangen van de Bosnische Kroaten. Overigens bleek de opstelling van de HSLs met name van tactische aard; zo werd onderstreept dat het ongeloofwaardig is wanneer Kroatië enerzijds naar onafhankelijkheid voor "Herceg-Bosna" zou streven en anderzijds de Krajina, de "Servische" gebieden in Kroatië, het recht daarop zou ontzeggen. De opstelling van de HSLs is vooral ook van belang omdat uit recente opiniepeilingen blijkt dat zij in op een na alle districten van Kroatië populairder is dan de regerende HDZ. Dit houdt waarschijnlijk verband met de verslechterende economische situatie in het land en met het feit dat de HDZ, die sinds de Kroatische onafhankelijkheid het land bestuurt, niet in staat is gebleken het Kroatische gezag te herstellen in de Krajina.

In verband hiermee is vermeldenswaard dat Tudjman recentelijk in het Kroatische parlement opnieuw heeft gesteld niet te zullen instemmen met verlenging van het mandaat van UNPROFOR, dat zoals bekend op 30 juni a.s. afloopt, tenzij de VN-vredesmacht de bevoegdheid krijgt uitvoering van het VN-vredesplan desnoods gewapenderhand af te dwingen. Aangezien dit vrijwel onvermijdelijk tot directe confrontaties tussen UNPROFOR en de Kroatische Serviërs zou leiden en het derhalve onwaarschijnlijk is dat voor zo'n mandaatsuitbreiding voldoende internationale steun zal kunnen worden gevonden, wordt het steeds aannemelijker dat Kroatië niet zal instemmen met verlenging van het UNPROFOR-mandaat na de genoemde datum.

Servië/Montenegro

De eerder deze week afgezette president van "Joegoslavië", Cosic, heeft fel geïnteresserd tegen zijn ontslag. Hij beschuldigde de twee grootste partijen in het federale parlement, de extreem-nationalistische SRS onder leiding van Seselj en de regerende socialistische partij SPS, van "neo-stalinistische methodes". Hij stelde dat zijn verwijdering door beide partijen moet worden gezien als een "constitutionele coup", die oppositie tegen hun beleid onmogelijk had gemaakt.

[REDACTED]

De leider van de Servische Vernieuwingspartij (SPO), Draskovic, die zich reeds geruime tijd opwerpt als aanvoerder van de oppositie tegen de Servische president Milosevic (SPS), heeft naar aanleiding van het ontslag van Cosic opgeroepen tot buiten-parlementair verzet tegen de socialisten, die volgens Draskovic onder één hoedje spelen met de SRS. Deze oproep heeft aanleiding gegeven tot demonstraties tegen de gang van zaken met betrekking tot het ontslag van Cosic buiten het federale parlamentsgebouw. Deze demonstraties hebben geleid tot gevechten met de oproerpolitie, waarbij een dode en diverse gewonden vielen. Draskovic werd gearresteerd en naar verluidt daarbij ernstig gewond. Inmiddels is bekend geworden dat Draskovic in verband met zijn betrokkenheid bij de demonstraties is veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf.

Bij het politieke geweld kunnen twee factoren een rol hebben gespeeld. Ten eerste geniet Cosic onmiskenbaar populariteit onder de Servische bevolking, met name vanwege zijn nationalistische opvattingen. Daarnaast is denkbaar dat het ontslag van Cosic slechts de aanleiding is geweest voor een uitbarsting van onvrede die in toenemende mate onder de bevolking heerst. Hierbij kan dan een hoofdrol gespeeld hebben de zeer verslechterde economische situatie, die voor een deel is toe te schrijven aan de economische politiek van de socialisten, maar die het afgelopen jaar aanzienlijk is verscherpt door de internationale sancties tegen "Joegoslavië". Tegen deze achtergrond is nieuw politiek geweld tussen de oppositie en met name radicaal-nationalistische organisaties in Servië waarschijnlijk.

Gisteren is een Italiaanse vissersboot beschoten door de "Joegoslavische" marine. Daarbij viel een dode. Volgens de "Joegoslavische" autoriteiten bevond het schip zich in de territoriale wateren van Montenegro, hetgeen vermoedelijk juist is. Waarschijnlijk vormt het incident een waarschuwing tegen de achtergrond van de internationale sancties, dat "Joegoslavië" bereid is zijn territoriale wateren te verdedigen. Overigens zijn van Servisch-nationalistische zijde met name tegen Italië de afgelopen weken herhaaldelijk dreigementen geuit in verband met de vermeend anti-Servische opstelling van dat land. Zo heeft Seselj onlangs gedreigd met de inzet van SS-22 SCALEBOARD raketten, waarover "Joegoslavië" overigens volgens inlichtingenbronnen in werkelijkheid niet beschikt.

De Montenegrijnse president Bulatovic heeft gisteren laten weten in te stemmen met het idee om internationale waarnemers te stationeren langs de grens met Bosnië-Herzegovina. Bulatovic noemde dit een "logische consequentie" van de aanvaarding door de Montenegrijnse politieke leiding van het Vance/Owenplan voor Bosnië-Herzegovina. Zoals reeds eerder gemeld, had de Servische politieke leiding vorige maand sancties ingesteld tegen de Bosnische Serviërs in verband met hun weigering, tegen de wil van Belgrado, om in te stemmen met het Vance/Owenplan. Tegen deze achtergrond was in EG- en VN-kader voorgesteld waarnemers uit te zenden om toe te zien op de naleving van deze sancties. Vervolgens had zowel de Servische als de Bosnisch-Servische politieke leiding dit voorstel verworpen. De uitspraak van Bulatovic vormt een nieuwe indicatie van de meningsverschillen tussen de twee republieken die deel uitmaken van "Joegoslavië". Overigens lijkt het plan om internationale waarnemers te aanvaarden ook in Montenegro niet onomstreden; premier Djukanovic had in een eerder stadium tegengesproken dat zijn republiek met deze suggestie zou instemmen.

De Hongaarse regering heeft formeel aan de NAVO laten weten dat er contacten bestaan tussen de Hongaarse Chef van de Generale Staf Deak en zijn "Joegoslavische" ambtgenoot Panic. Enkele dagen geleden zouden zij opnieuw een bespreking hebben gehad. Daarbij zouden vertrouwenwekkende maatregelen zijn besproken, zoals intensivering van het gebruik van de (volgens de Hongaren reeds geruime tijd bestaande) "hot line" tussen beide functionarissen. Volgens de betreffende mededeling zou er reeds in beginsel overeenstemming bestaan over instelling van een

